

Rīgas aktualitātes: sociālās palīdzības adekvātums, sociālās aprūpes vajadzības un mazzināmais klientu profilā

**Seminārs – diskusija
“Ēnas cilvēki. Nabadzība 21.gadsimtā”**

Rīgas domes Labklājības departamenta
Sociālās pārvaldes priekšnieks,
direktora vietnieks
Mārtiņš Moors

15.06.2020.

Rīgas sociālās palīdzības ietekme uz nabadzības mazināšanu

- Datu analīze tika veikta **visiem testētajiem pabalstiem 2018. gada griezumā**, kā arī atsevišķi detalizētāk (5 gadu griezumā) izanalizēti divi pabalsti: garantētā minimālā ienākumu pabalsts (GMI) un dzīvokļa pabalsts.

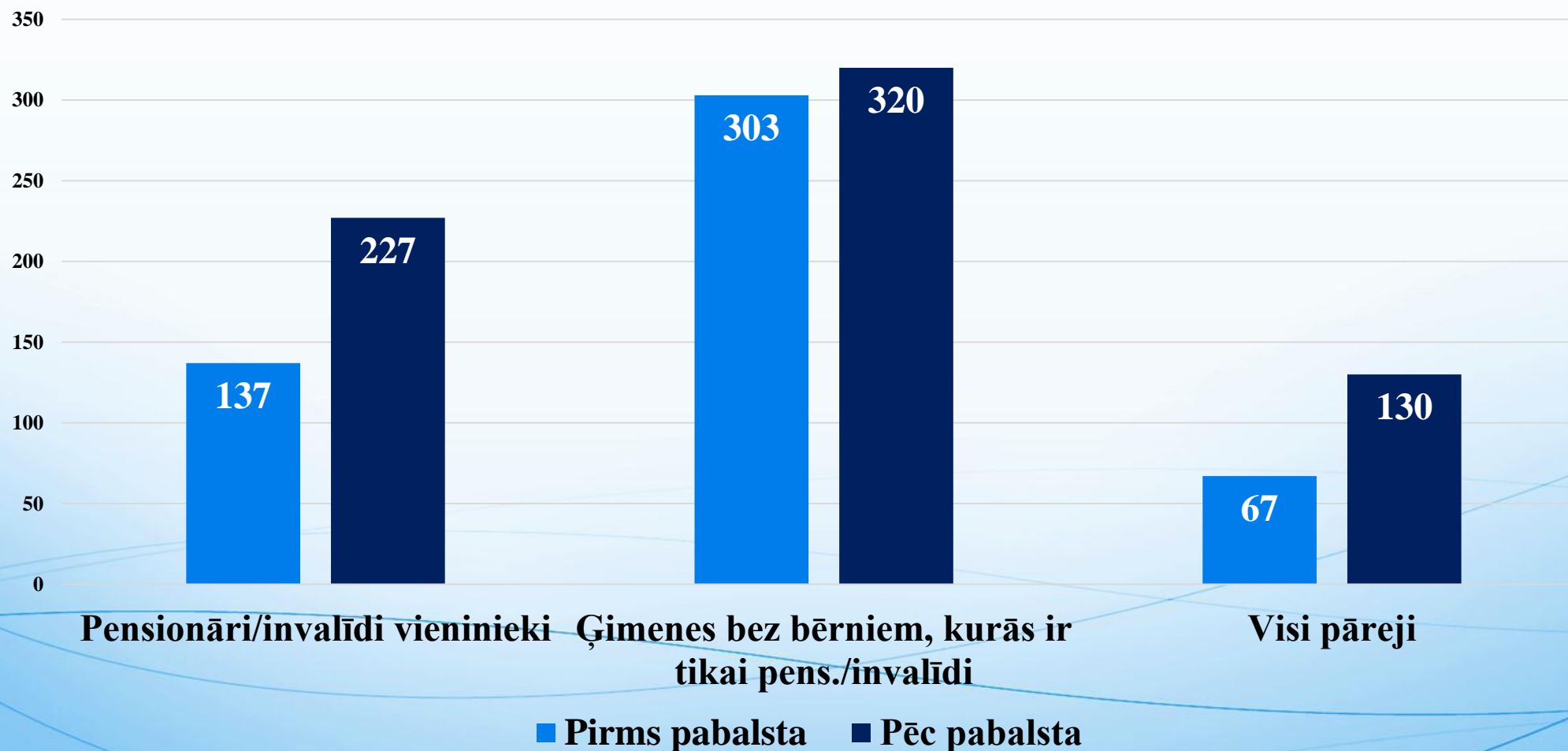
- **Pētījuma mērķa grupas:** pensionāri un visi pārējie pabalstu saņēmēji.

- Lai noteiktu pabalstu efektu uz iedzīvotāju labklājības uzlabošanos, no lietojumprogrammas SOPA tika iegūti dati par iedzīvotāju ienākumiem pirms un pēc pabalstu saņemšanas. Iegūtie dati tika salīdzināti ar nabadzības riska sliekšni (409 eiro viena cilvēka mājsaimniecībai 2018.gadā) un aprēķināts pabalstu efekta lieluma indekss.

Vidējie mēneša ienākumi pirms un pēc pabalstiem

Vidējie ienākumi mēnesī eiro pirms un pēc testētajiem pabalstiem 2018. gadā

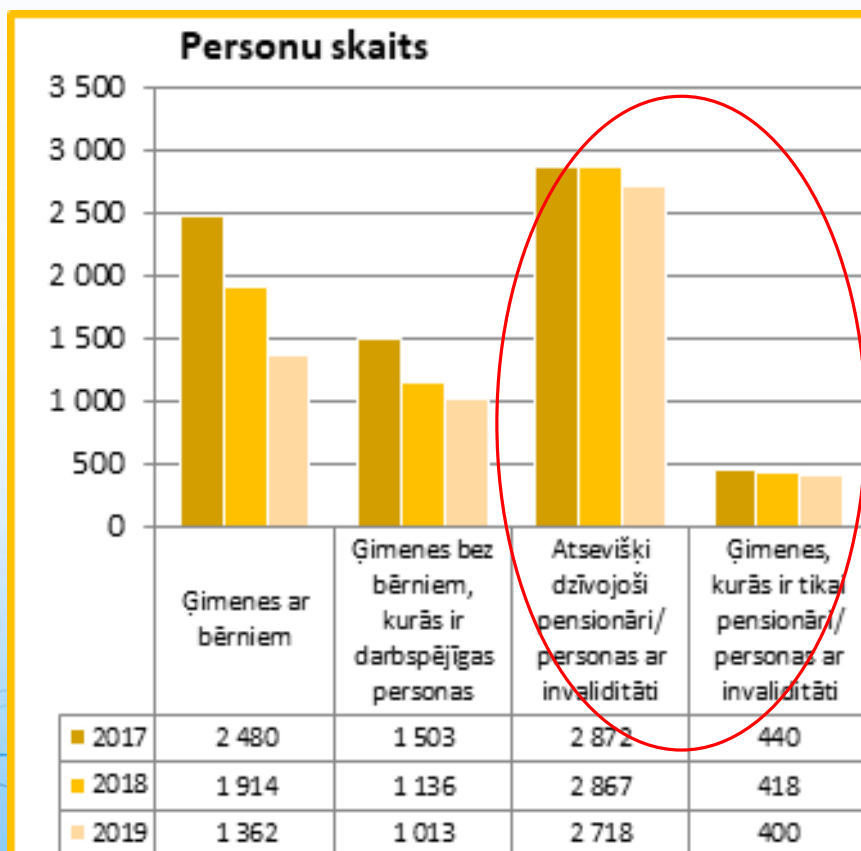
Vidējie ienākumi mēnesī % no nabadzības riska sliekšņa pirms un pēc testētajiem pabalstiem 2018. gadā

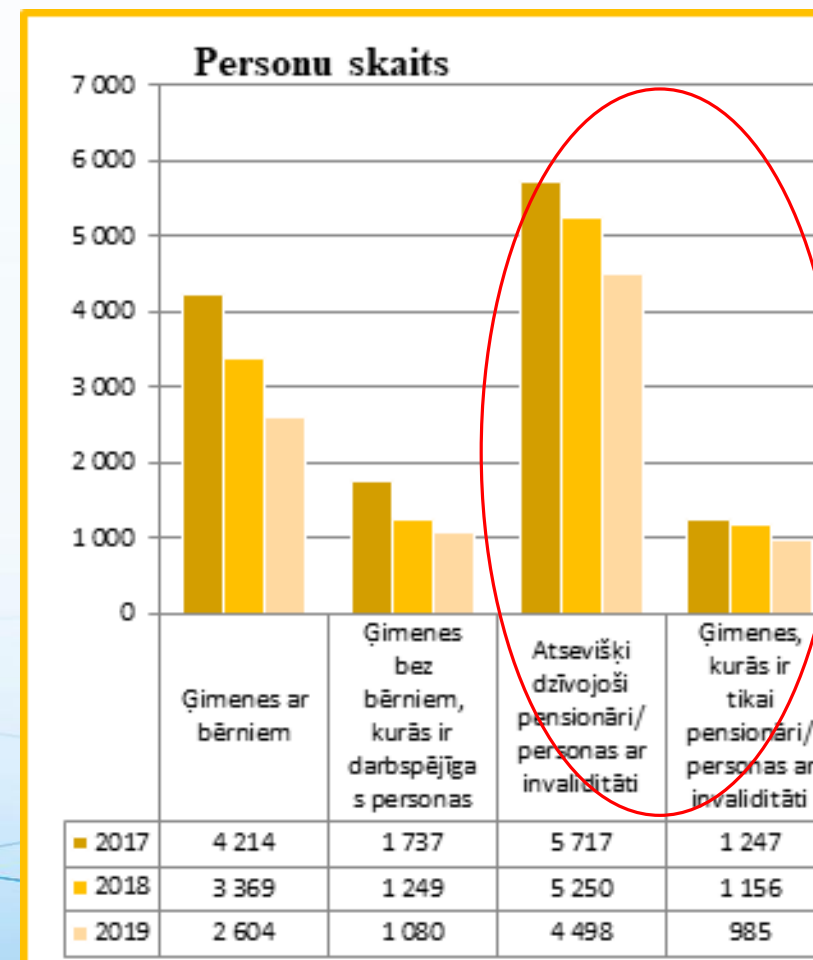

Pabalstu saņēmēju struktūra

GMI

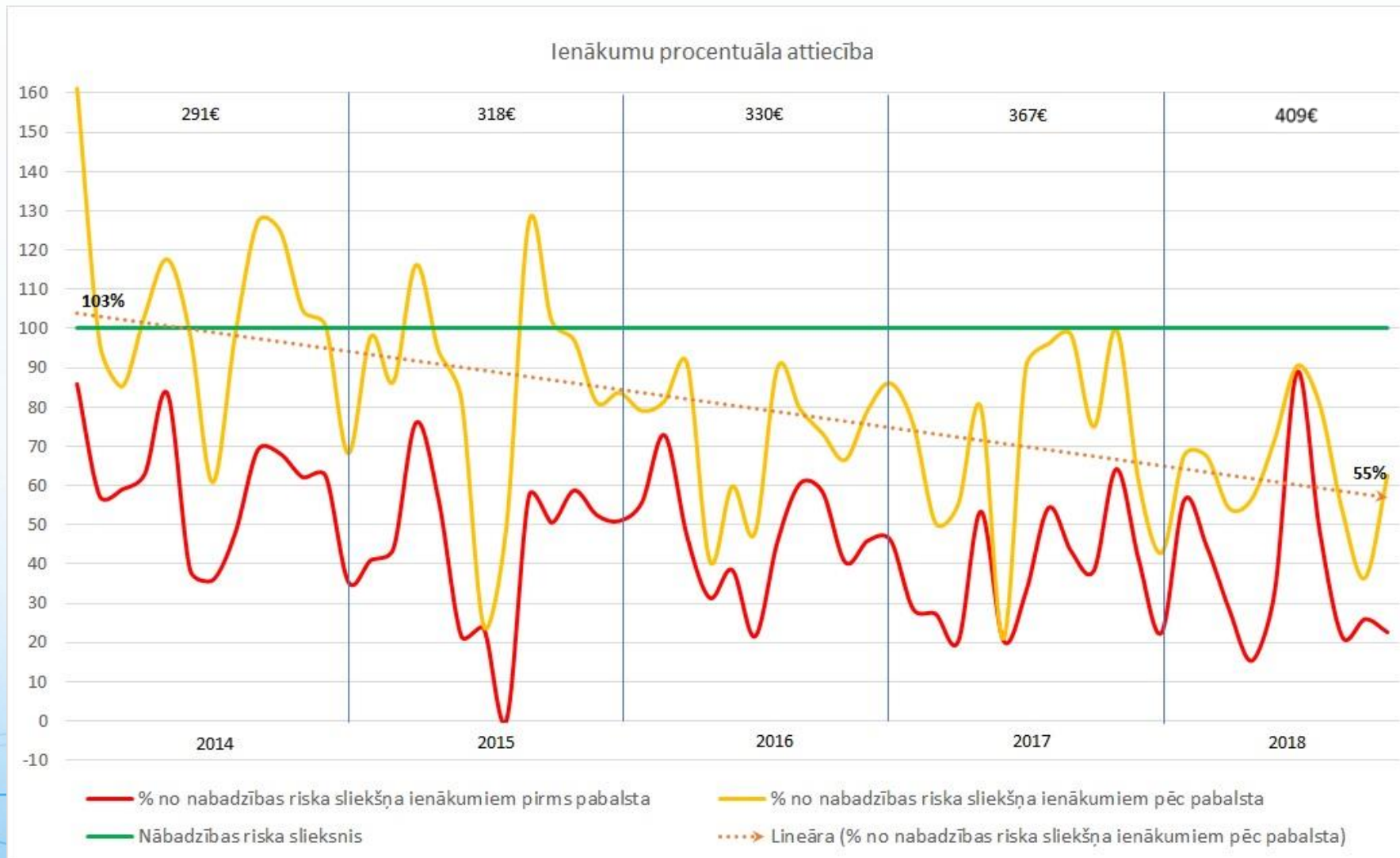

Dzīvokļa pabalsts

Dzīvokļa pabalsts no 2014.gada līdz 2018.gadam

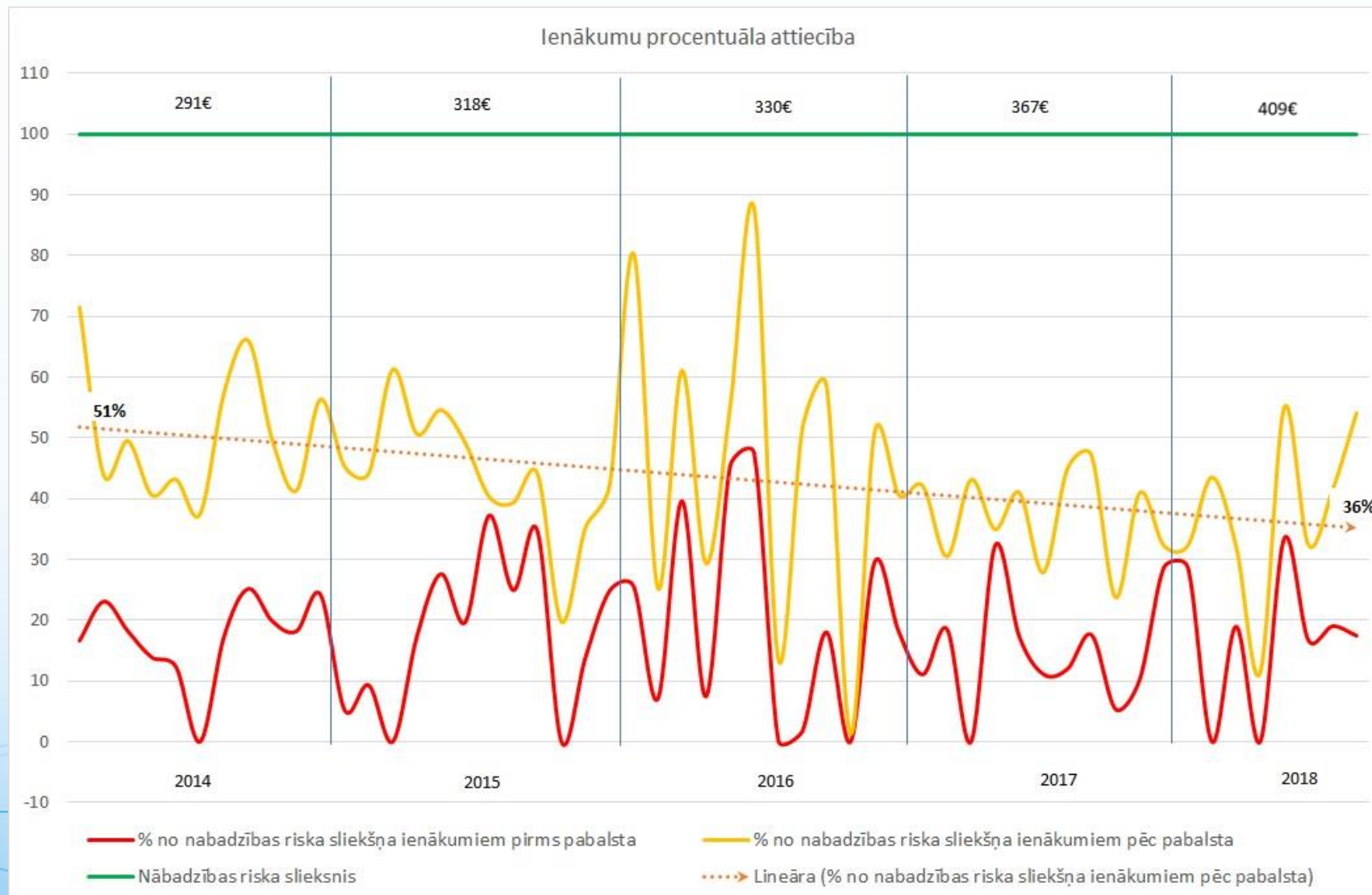
Pensionāri/invalidi vieninieki

- Vidēji cilvēku ienākumi pietuvinās nabadzības riska sliekšnim par **23.4%**, kas ir statistiski būtisks pieaugums ($p < 0.05$) ar vidējo praktisko ($r = 0.61$) nozīmi.

Dzīvokļa pabalsts no 2014.gada līdz 2018.gadam

Visi pārējie

- Vidēji cilvēku ienākumi pietuvinās nabadzības riska sliekšnim par **18%**, kas ir statistiski būtisks pieaugums ($p < 0.05$) ar vidējo praktisko ($r = 0.66$) nozīmi.

Secinājumi

- Lai arī Rīgas pašvaldības pabalsti palīdz rīdziniekiem, īpaši uzlabot savu finansiālo stāvokli, tomēr **dati rāda, ka praktiski visi pašvaldības pabalstu saņēmēji dzīvo zem nabadzības riska sliekšņa arī pēc sociālās palīdzības saņemšanas.**

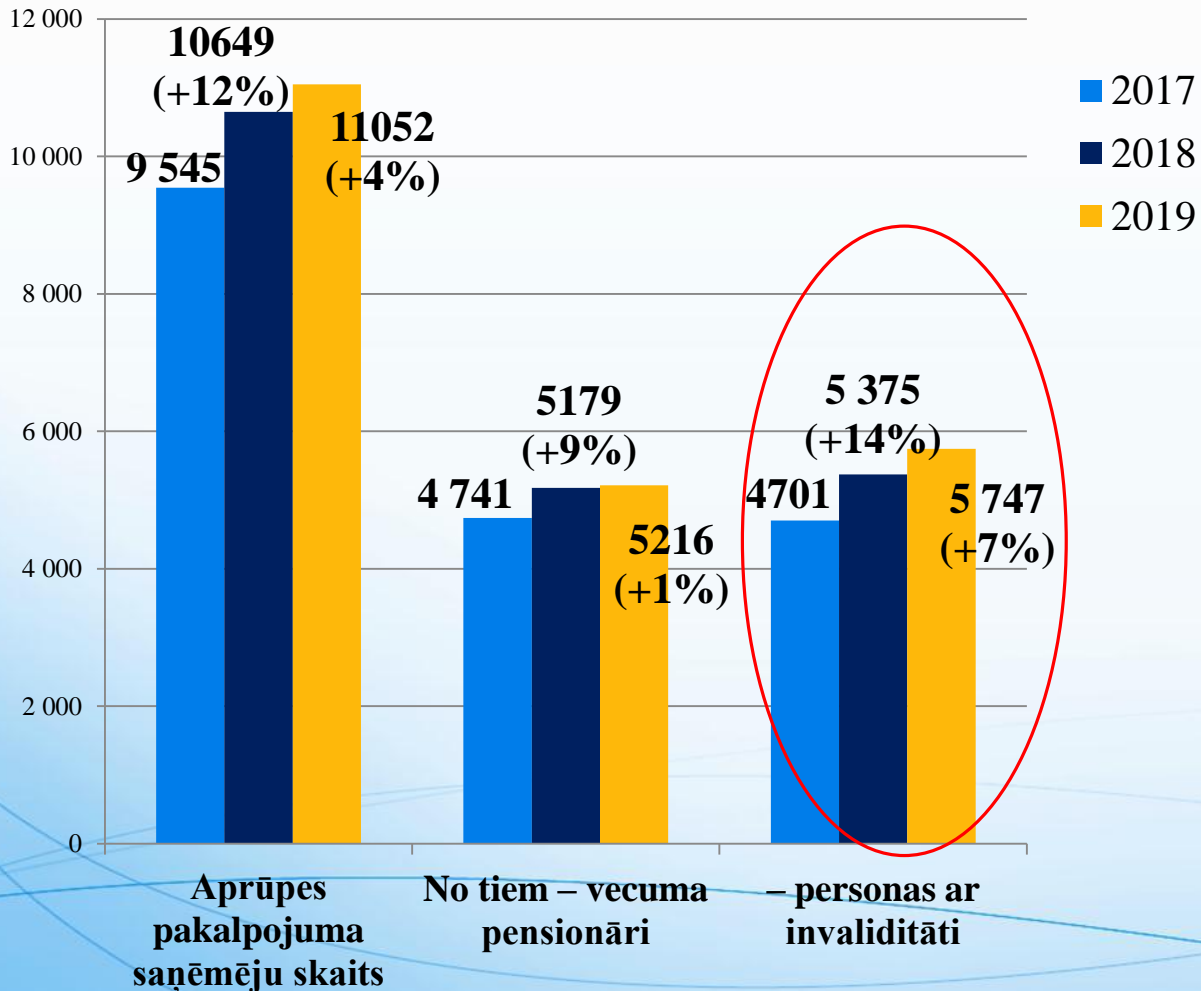
- GMI līmenis būtiski ietekmē nabadzības mazināšanu – jo lielāks GMI, jo vairāk ietekmē.
- Dzīvokļa pabalstam Rīgā ir vislielākā ietekme uz tuvināšanos nabadzības riska sliekšnim.

- Pensionāru ģimenes ar sociālās apdrošināšanas pensijas un sociālo palīdzību nokļūst vistuvāk nabadzības riska sliekšnim, bet **pensionāri vieninieki un ģimenes ar darbspējīgām personām ir lielākā nabadzībā.**

- Pie esošās sistēmas (konstants GMI un dzīvokļa pabalsta normatīvi) **ieteicamais izmaiņu biežums ir vismaz reizi 5 gados**, jo sociālās palīdzības mērķtiecīgums samazinās apmēram uz pusi.

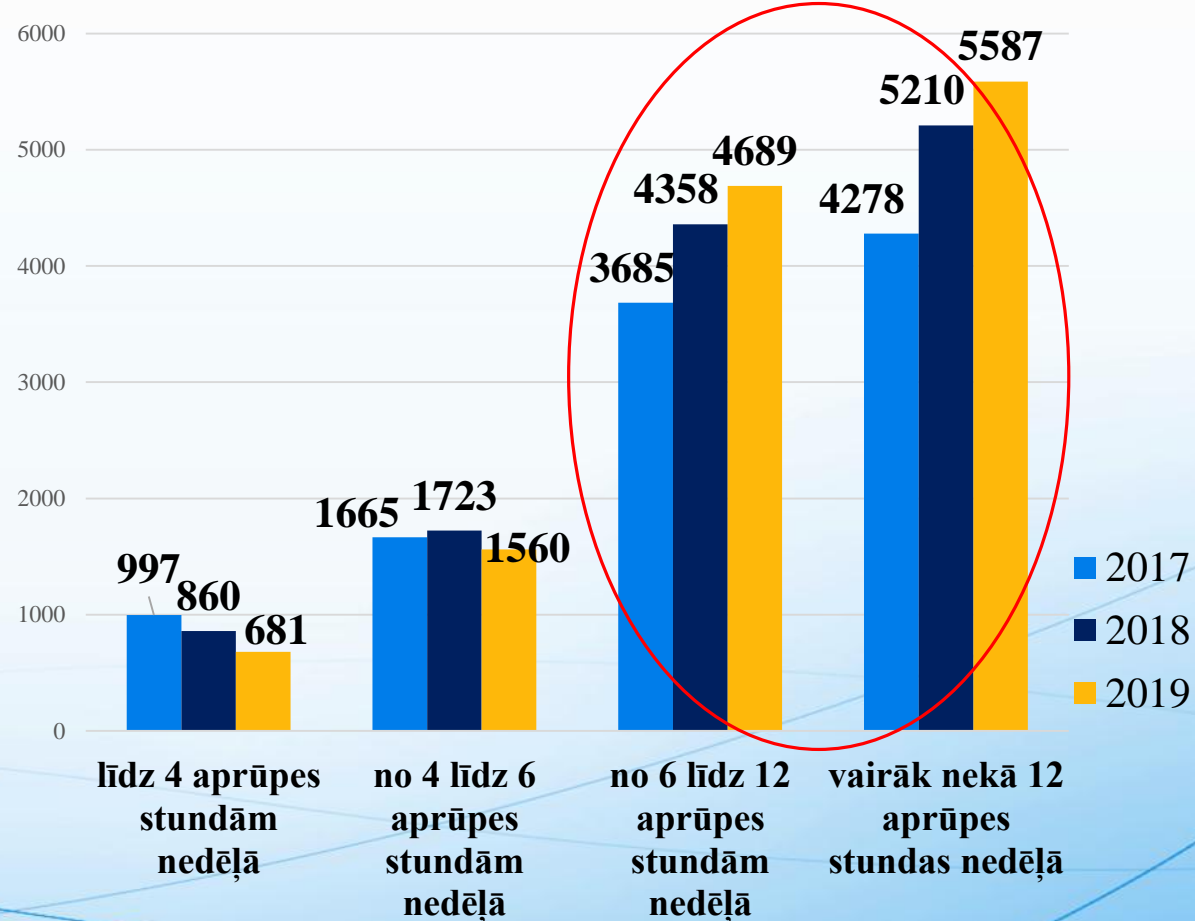
Aprūpes mājās klientu skaita izmaiņas

Aprūpes mājās klientu skaita palielinājums

Pēc RSD SOPA datiem

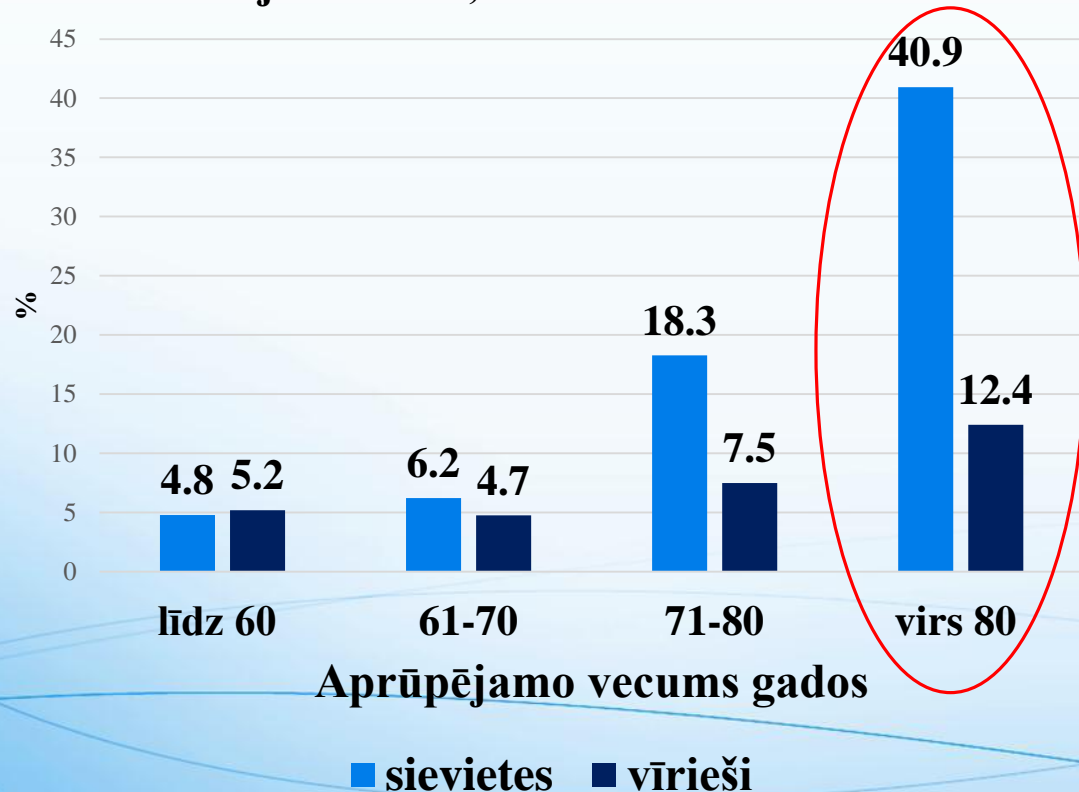
Aprūpes mājās klientu skaits atbilstoši nepieciešamajam aprūpes apjomam

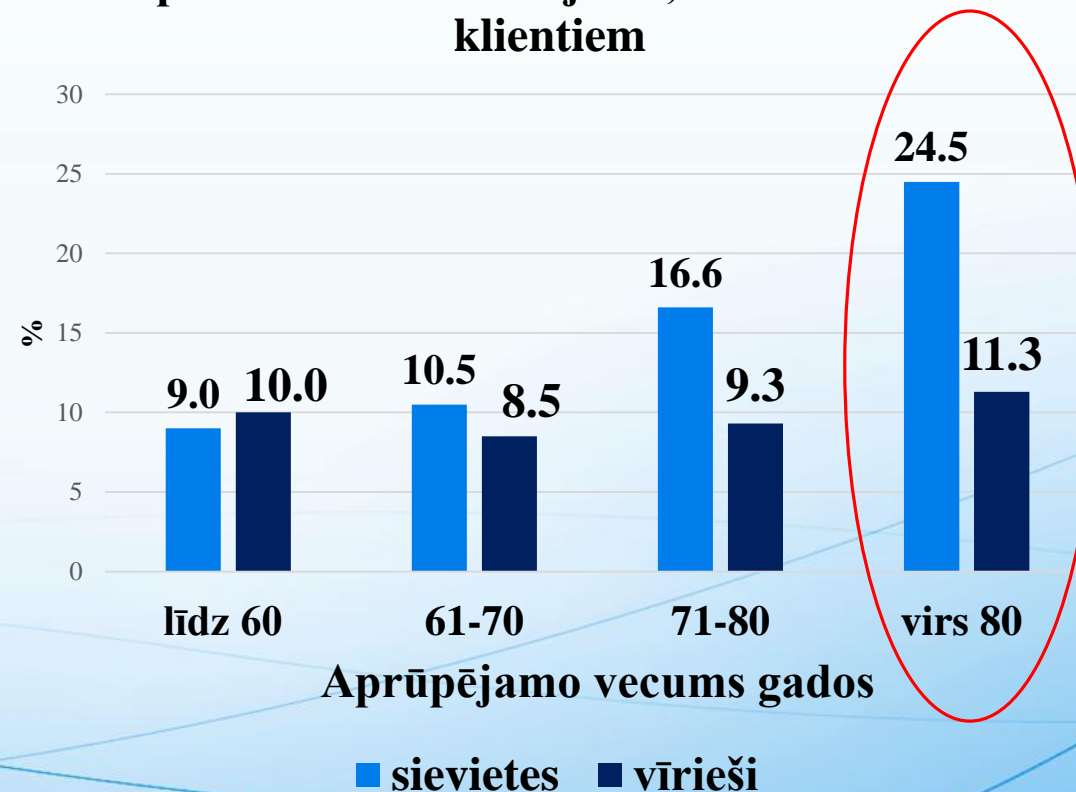

Aprūpes mājās klientu vecumgrupu sadalījums 2019.gadā

Procentuālais klientu vecumstrukturā sadalījums RSD, % no visiem klientiem

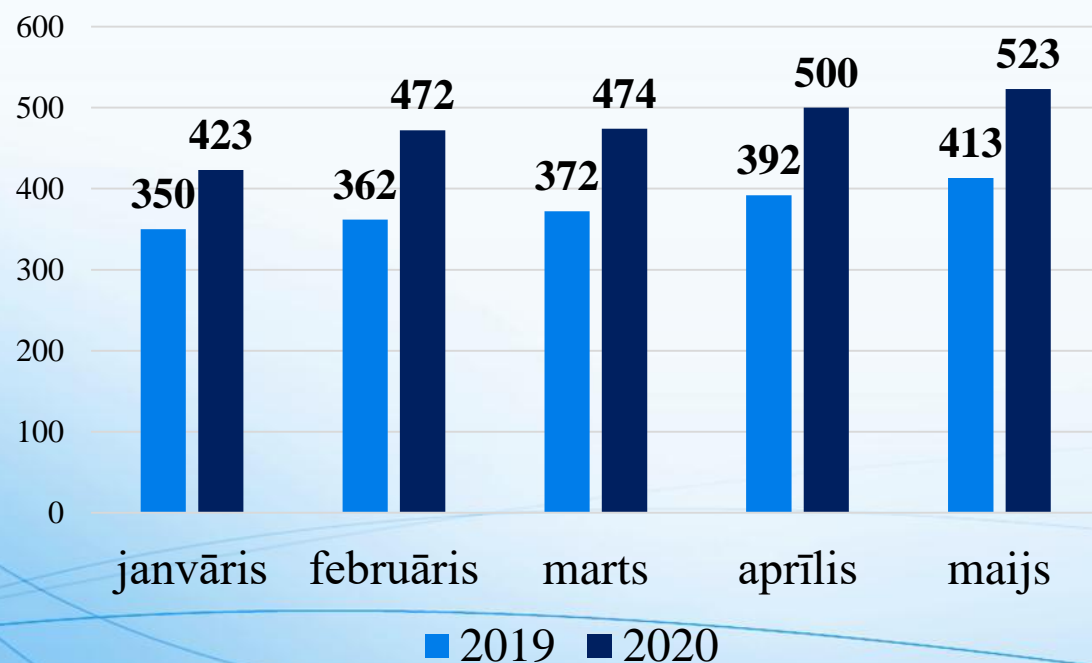

Aprūpējamo personu ar invaliditāti procentuālais sadalījums, % no visiem klientiem

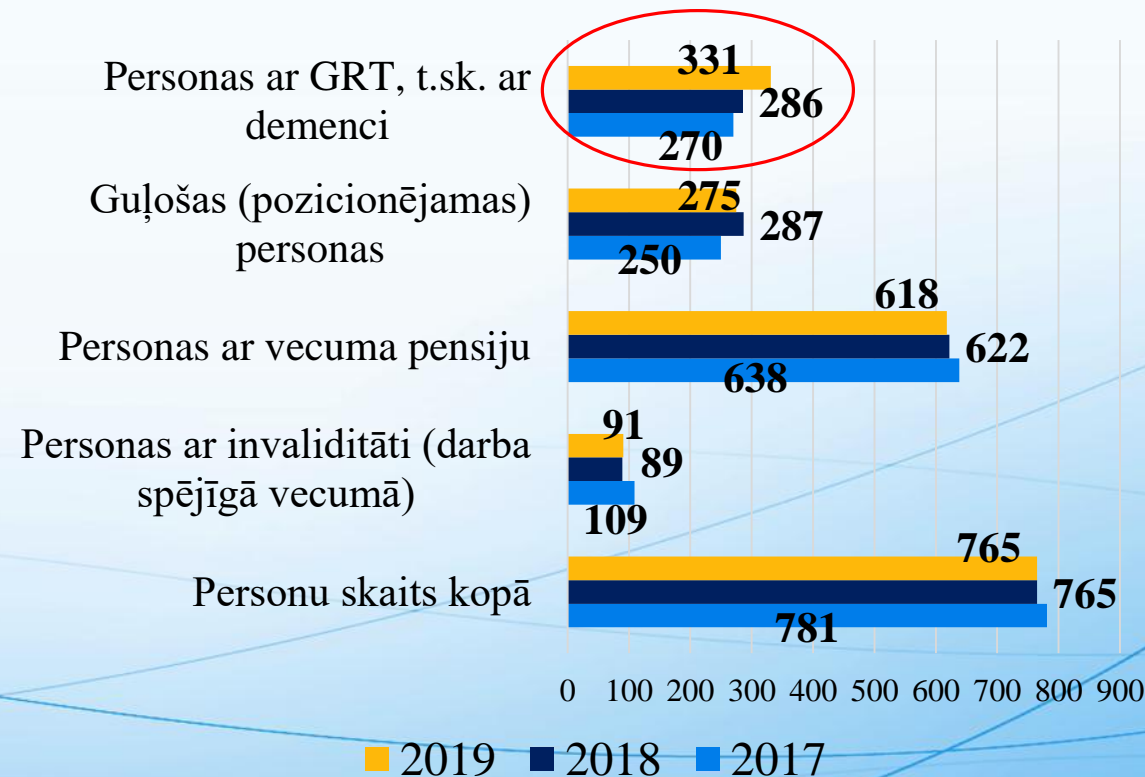

SAC klienta profils

Personu skaits rindā no 2019.gada līdz 2020.gadam

SAC klientu profils pašvaldības sociālās aprūpes centros (RSAC)

SAC klienta profils

	31.05.2018.	31.05.2019.	31.05.2020.
Uzņemto personu rindā (skaits)	531	593	530
Vīrieši	158 jeb 30%	175 jeb 30%	122 jeb 25%
Vīrieši ar demenci	79 jeb 50%	70 jeb 40%	53 jeb 50%
Sievietes	373 jeb 70%	418 jeb 70%	388 jeb 75%
Sievietes ar demenci	195 jeb 50%	241 jeb 50%	190 jeb 40%
Mirušo personu skaits, nesagaidot SAC pakalpojumu	160 jeb 30%	154 jeb 25%	125 jeb 25%

Secinājumi

- Sabiedrībā aprūpes vajadzības pieaug (gan personu skaits, gan aprūpes apjoms).

- Starp sociālās aprūpes klientiem ir augsts 70+ personu īpatsvars.

- Pieaug aprūpējamo klientu ar demenci skaits.

- Ir pazīmes, ka:

- būtiski ierobežota ir sociālās aprūpes pakalpojumu institūcijā pieejamība;
- kritiska ir atbilstošas aprūpes nodrošināšana jaunajos apstākļos ar nemainīgiem resursiem.

- Rodas pieņēmums, ka aprūpes pieejamība ietekmē un nākotnē vēl vairāk ietekmēs arī ekonomiski aktīvos tuviniekus.

Ārkārtējās situācijas “īleni” - sociālā aprūpe

- SAC ir liela cilvēku koncentrācija. Privātums un līdz ar to drošs nogaidīšanas/ pašizolācijas laiks nav iespējams.

- Sadarbība ar VA jomu ir problemātiska. Daudzi inficējās tieši slimnīcās.

- Palielinās rinda uz SAC, samazinās iespēja nodrošināt.

- Salīdzinoši droši ir aprūpes dzīvesvietā pakalpojumi.

Ārkārtējās situācijas “īleni” - sociālā palīdzība

- **Izteikti parādās pabalstu apmēra neadekvātums**, lai sniegtu reālu pamatvajadzību nodrošinājumu, t.sk. morālā dilemma starp GMI un krīzes pabalsta apmēru:

- to apliecina arī 50 eiro bērnam no valsts un līdzfinansējums.
- Rīgā kā atskaites punktu izmantoja trūcīgas personas statusa ienākumu līmeni nevis GMI līmeni.
- Atziņa - ar esošo sociālās palīdzības regulējumu iedzīvotāji ir sociāli neaizsargāti.

- Arī strādājoši cilvēki (kas parasti nav sociālās palīdzības klienti) nespēj sevi nodrošināt strauju izmaiņu situācijā.

- Risinājumi ir galējībās (netiek atzīti starpstāvokļi):

- Bezdarbnieks vai strādājošs;
- Dīkstāves pabalsta saņēmējs vai nesaņēmējs;
- Trūcīgs vai bagāts;
- Invalīds vai spējīgs un tml.

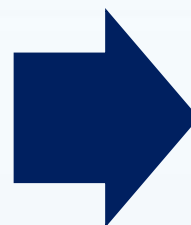
- Sociālās palīdzības saņēmēji cieš vismazāk. Tiem, kam nekā nav, nav arī, ko zaudēt.

Ēnas cilvēki

Klasiskais uzskats

- Esošie sociālās palīdzības saņēmēji

Realitāte

- Krīzes laika sociālās palīdzības saņēmēji
- Esošie sociālās aprūpes saņēmēji un viņu tuvinieki
- Rindā gaidošie sociālās aprūpes klienti un viņu tuvinieki

Diskusijai

- Krīzes laikā izrādās, ka arī sociālā sistēma ir neaizsargāta. Ārkārtējā situācijā visas atbalsta formas tika radītas “no jauna”.

- Līdzatbildības nepieciešamība kā sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa - valsts un pašvaldības, darba devēja un personas līdzatbildība par atbalstu/ risinājumiem.

- Parādās ilgstoši noklusēta attieksme pret veciem cilvēkiem

- Dzīvo nabadzībā
- Atkarīgi no lēmumu pieņēmēju labvēlības
- Spiesti dzīvot saspīestībā, veco ļaužu sociālās aprūpes iestādēs nav iespējams nodrošināt distancēšanos, t.i., privātums nav kā vērtība bijusi arī līdz šim.

- Valstī nav definēti “būtiskie” (angl. – *essentials*) pakalpojumi.

- Par sociālo pakalpojumu sniedzējiem ārkārtējās situācijas lēmumos aizmirst.
- No ārkārtējās situācijas var izsecināt, kuri tie ir sociālo pakalpojumu jomā – kurus nevarēja faktiski aizvērt.

Paldies par uzmanību!